

Kurdové dnes

Marek Imlauf, Ondřej Holub. Metodologie vědy, 2011.

Úvod

Cílem naší práce je seznámit se s kurdskou menšinou žijící ve světě, zejména ve státech, kde je jejich počet nezanedbatelný. Kurdové jsou nejpočetnější národ, který nemá vlastní stát, proto chceme také ukázat jeho složitý boj o získání samostatnosti, autonomie či alespoň dílčích ústupků od států již existujících, zejména Turecka, Iráku, Sýrie. Je velmi složité určit přesný počet Kurdů. Uvádí se, že se toto číslo pohybuje v rozmezí od 20 miliónu až do 31 miliónu. V současné době Kurdové např. na území Turecka nemají vlastní autonomní oblast. Přiznat se ke kurdské národnosti v Turecku je stále v podstatě trestné i když Turci v posledních letech čím dál více předstírají před zbytkem světa, že ne. Tento útisk z turecké strany mobilizuje kurdský odboj vedený Kurdskou stranou pracujících (PKK). Tato strana se považuje za vedoucí sílu kurdského hnutí. To však vyvolává spory s iráckými kurdskými stranami, kteří tuto stranu, spolu s EU a USA nazývají jako teroristickou. Problém kurdské menšiny je tedy jedním z aktuálních problémů celého světa vzhledem k dodržování lidských práv.

Metodologie

Naší práci jsme rozdělili na dvě části. Teoretickou, která se využitím sekundárních zdrojů snaží popsat život Kurdů a jejich vztahy s tureckou většinou, jejich situací v Iráku a Sýrii. Druhou část práce tvoří kvalitativní výzkum, který čerpá ze zdrojů primárních. Tyto primární informace jsme získali po kontaktování Kurdského občanského sdružení v Praze. Spolu se 6 respondenty jsme hovořili o současném problému Kurdů, jejich útisku a celkově celé jejich situaci. Respondenti byli z řad mužského pohlaví a technika, kterou jsme s nimi mluvili byl polostandardizovaný rozhovor, který místy přecházel do nekorigovaného volného vyprávění. Informace získané kvantitativním výzkumem, na které lze v práci také narazit, jsou bez výjimky převzaté.

Teoretická část

Kurdové jako etnikum

O jejich celkovém počtu se spekuluje, proto se udává číslo v rozmezí mezi 20 a 40 milióny. Nejvíce Kurdů žije v Turecku, kde tvoří 10,6 % - 22 % populace (tj. 7,4 - 15,4 miliónu), dále v Íránu (9-10 %, tj. 6,4 - 7,2 mil.), Iráku (19 - 23 %, tj. 4,5 - 5,4 mil.) a Sýrii (6 - 8 %, tj. 1,0 - 1,5 mil.) v Arménii, Ázerbájdžánu, Turkmenistánu a dalších zemích bývalého Sovětského svazu. Vystěhovalecké vlny od 19. století směřovaly do Libanonu a Jordánska. Od 60. let vzniká kurdská diaspora v Německu, Švédsku, Velké Británii, USA a dalších zemích s dominující euroamerickou kulturou. Tato diaspora čítá celkem až 1 milión osob, z nichž více než polovina žije právě v Německu. Zde jsou často Kurdové mylně zaměňováni s Turky. Kolem 10 000 Kurdů najdeme dokonce i v Austrálii.

Historická oblast Kurdistánu se nachází mezi pohořím Taurus ve východní Anatolii, střední části

asijského Turecka, pohořím Zagros v západním Íránu, severním Irákem a Velkým Kavkazem. Jde o vysoce strategickou oblast, která se v historii stala „nárazníkem“ mocenských zájmů Arabů, Turků a Peršanů, tedy národů, kterým byli Kurdové porobeni.

Kde žijí Kurdové?

Kurdové jsou iránský kmen z Blízkého východu. Kurdové jsou nejpočetnějším etnikem, které nespravuje svůj vlastní stát. Kurdské menšiny nalezneme především v Turecku, Iráku, Íránu a Sýrii, ale nezanedbatelný počet obyvatel kurdského původu se nachází i na Kavkazu. Menšiny kurdských přistěhovalců žijí v západní Evropě a USA.

Příčiny současného stavu po 1. světové válce

Pokud chceme hledat příčiny, proč došlo k popírání existence kurdského národa a proč se toto popírání děje, nejen v Turecku ale i v jiných zmíněných státech, je nutné podívat se na výsledky první světové války.

Poválečné uspořádání

Osmanská říše se ocitla na straně poražených velmocí. Na jejím území měly vzniknout nové národní státy pod patronátem vítězných velmocí. Kurdové, jako etnikum, kteří v rámci Osmanské říše obývali souvislé území, měli reálnou šanci na vlastní stát. Mírová konference v Sévres, která se zabývala poválečným uspořádáním osmanské říše s ustavením Kurdistánu také skutečně počítala. Problémem je, že body týkající se kurdské samostatnosti v Sévreské mírové smlouvě, v otázce založení samostatného státu Kurdů, jsou velmi laxní. Někteří odborníci mají za to, že záměr vítězných mocností v uskutečnění kurdského státu nebyl příliš vážný. Západním státům daleko více ležel na srdci osud jiné menšiny bývalé Osmanské říše, a to Arménů, kteří byli horskými sousedy Kurdů. V této souvislosti se obvykle uvádí aktivní role, kterou Kurdové hráli při nechvalně proslulých masakrech Arménů již od 90. let 19. století. Západní mocnosti se zřejmě cítily zavázány ochraňovat Armény i v letech po válce. I přes toto, Turecko s návrhy velmocí Británie, Francie a Itálie ohledně ustanovením Velkého Kurdistánu, na základě práva národů na sebeurčení, souhlasilo.

Role Atatürka a nová mírová smlouva

Největší překážku vzniku samostatného kurdského státu představoval Mustafa Kemal Atatürk, který se postavil do čela odporu proti poválečnému uspořádání, tj. proti rozlohy nově vzniklého státu Turecka. Po vítězství Mustafy Kemala a jeho hnutí došlo na mírové konferenci v Lausanne roku 1923 k revizi Sévreské mírové smlouvy, která byla nahrazena smlouvou novou, v které již však nebyla žádná zmínka o kurdském státu. Kurdskému jazyku byla vyhlášena válka. Byl přísně zakázán v jakékoli formě. Vše, co se dalo, jazykově „poturčit“ se přejmenovalo – od příjmení lidí, názvů vesnic až po označení samotných Kurdů, z nichž se oficiálně stali „horští Turci“. Podobně na tom byli i Kurdové v iráckém a syrském Kurdistánu. Zde byla v rámci arabizace uvalena přísná omezení na kurdskou řeč a kulturu. Tento problém je hlavní hnací silou Kurdů v boji za samostatnost.

Příčiny současného stavu po 2. světové válce

Posledním významným pokusem o vytvoření samostatného kurdského státu je pravděpodobně iránsko-sovětský experiment s Kurdskou demokratickou republikou v roce 1946 s centrem v Mahábádu. Její historie však netrvala dlouho. Přesněji do roku 1947, záhy po odchodu sovětských vojsk z Íránu. Prezident Kází Mihammad byl ihned po zániku republiky v roce 1947 popraven. Po 2. světové válce turecká vláda nerefletovala hlavní dva problémy. Neustoupila od tzv. Kemalismu a vnímání kurdského problému nikoliv jako etnického, ale bezpečnostního.

Snahou **Kemalismu** bylo přiblížit Turecko co nejvíce západní evropské civilizaci. Program reform a měl šest základních bodů, známých jako šest šipek: republikánství, nacionalismus, populismus, reformace, etatizmus a sekularismus.

Republikánství znamenalo politickou revoluci – přechod od mnohonárodnostní Osmanské říše k Turecké republice jediného tureckého národa a jeho národní identity realizované v moderním Turecku. Atatürk uznával republiku jako jediný režim, jímž je tohoto cíle možné dosáhnout.

Nacionalismus v Atatürkově pojetí není rasismus. Uznává právo jiných národů než Turků na sebeurčení, je to pouze prostředek k posílení nezávislosti Turecké republiky a jejímu politickému rozvoji. Zdůrazňuje nedělitelnost turecké země a lidí.

Populismus je dán faktem, že celou revoluci sice realizuje elita národa, ale dělá ji pro lid země. Hlavním přínosem byly změny práv žen (ženy směly být od roku 1934 dokonce voleny) a adaptace západního právního systému na turecké poměry. Hlavním zdrojem bylo švýcarské civilní právo. Změny byly stavěny na turecké národní hrdosti, která zvyšovala úsilí lidí o budování celé země.

Reformace byla vlastně hlavním revolučním proudem dvacátých a třicátých let 20. století v Turecku. Zastaralé osmanské instituce a koncepty byly v obrovském množství opouštěny a nahrazovány moderními a perspektivními.

Etatizmus především znamenal státní kontrolu nad rozvojem ekonomiky. Stát aktivně vstupuje do ekonomiky jednak tam, kde se soukromé firmy nemohou udržet, jednak ve strategických oborech. Stát zde není pouze jeden z hráčů ekonomického trhu, ale i majitel rozhodujících podniků.

Sekularizmus v Turecku nebyl odmítáním Boží existence, ale pouze směr proti islámské populaci, která se stavěla proti novým reformám.

PKK (Strana pracujících Kurdistanu) a terorismus

PKK vznikla roku 1978 a přidávali se k ní zpočátku Kurdové odmítající kompromisní řešení v rámci parlamentní politiky. Její zakladatel a vůdce Abdullah Öcalan řídil stranu z exilu v syrském Damašku. Se syrským svolením také fungoval výcvikový tábor kurdských bojovníků v libanonském údolí Al-Biká'. Vojenský převrat z 12. září 1980 pak přitahal ke stoupencům Öcalana Kurdy nespokojené spíše se socioekonomickými poměry ve své vlasti, zoufalé z nedostatku životních perspektiv v kurdských oblastech jako trvale nejchudší části Turecké republiky. Tito řadoví členové často neměli valnou představu o proklamované marxistické orientaci strany. K uchopení zbraně je však motivoval také hněv na reálně uplatňované tvrdé postihy za sebemenší projev kurdské identity, vyostřený novou vojenskou diktaturou.

Turecká vláda se snažila předejít tomu, aby si PKK vybudovala zázemí ve venkovských oblastech. To

se jí zčásti dařilo, když financovala vytváření vesnických gard (köy korucular), které získaly možnost samostatně zasahovat proti všem „podezřelým“. Na počátku 80.let se PKK přihlásila k několika masakrům celých rodin příslušníků vesnických gard. Mnoho vesnic se však ocitlo mezi dvěma ohni, když byly pod nátlakem ze strany jak vesnických gard, tak PKK, přičemž obě strany si vynucovaly spolupráci. Sympatie byly často silnější pro kurdskou extremistickou stranu. Nejednou byly celé vesnice vyvražděny kvůli obvinění z „kolaborace s druhou stranou“. Přes 3 000 vesnic tak bylo zničeno a vylidněno zásahem armády a provládních vesnických milic, často však i samotné PKK. Vedle vojska a vesnických gard ohrožovaly Kurdy ještě turecké „speciální jednotky“ (Özal Hareket), nechvalně proslulé svými nevybíravými metodami. Střety PKK s armádou si dodnes vyžádaly asi 40 000 obětí, z nichž největší počet tvoří civilisté.

Aby se člověk mohl stát členem armády PKK musí se odpoutat od všeho, co ho spojuje s jeho předchozím životem. Členy se stávají Kurdové nejen z Turecka, ale i z Německa nebo Belgie. Náklady na jednoho bojovníka představují asi 120 000 Kč ročně, proto musí PKK získat každoročně nemalou částku na svůj provoz. Ten je financován z darů od sponzorů, ale zejména z prodeje drog, hlavně heroinu, na jehož prodej má PKK v Evropě výsostné postavení.

Mezi jednotlivými kurdskými stranami však v současnosti panuje velká rivalita a neshody. Nepřátelství panuje zejména mezi PKK a iráckými stranami, Kurdskou demokratickou stranou (KDP) Masuda Barzaniho a Vlasteneckou unií Kurdistanu (PUK) Džalála Talabáního. Frakční boje však panují i mezi těmito stranami navzájem. Problémem kurdských stran je tedy hlavně to, že se každá považuje za vedoucí sílu kurdského hnutí. Přes všechny tyto neshody, zejména v otázce ideologie a metod, je PKK na iráckých kurdských stranách do jisté míry závislá.

Současnost

Postoj současné turecké vlády ke kurdské otázce

- Stále je zakázáno používat kurdštinu v úředním styku, či se hlásit ke kurdské národnosti.
- 2009 – Zakázána DTP, 21 poslanců v Tureckém parlamentu. Turecká strana neustále od roku 1991 v rozmezí 3 let ruší kurdské strany v Turecku. Ty se však neustále obnovují.
- 2010 – povolena výuka kurdštiny na univerzitách
- Vysílání v kurdštině, vznik nového kurdského kanálu TRT-9, který však vzbuzuje velkou nedůvěru samotných Kurdů v Turecku. Považují ho spíše jen za hru Turecka vůči EU.
- Ahmet Turk – poslanec kurdské strany v Tureckém parlamentu nedávno promluvil kurdsky. Turecká strana na to reagovala přerušením vysílání.

Postoj současné Syrské vlády ke kurdské otázce

- Zákazy: Vydávat knihy v kurdštině, pouštění hudby v některých státních institucích dokonce i mluvit kurdsky.
- Kurdština se nesmí používat na úřadech, ve školách, na pracovištích a soukromých oslavách
- Zakázána kurdská jména a názvy firem
- 200 000 Kurdů nemá občanství a pas. Tito Kurdové bez občanství jsou zbaveni základních ekonomických a společenských práv. Nemohou vlastnit dům ani zemědělskou půdu, nemohou podnikat a pracovat jako právníci, novináři, inženýři a lékaři. Řada z nich nesmí chodit do školy poté, co dosáhnou věku 14 let. Často je jim odepřeno ošetření ve státních nemocnicích.

Hlavní požadavky kurdů: zrušení výjimečného stavu, propuštění politických vězňů, řešení statutu

těch Kurdů, kteří v Sýrii žijí bez dokumentů o občanství, a oficiální uznání kurdské národnosti, jazyka a kultury.

Praktická část

Naše praktická část obsahovala rozhovory s 6 muži, Kurdy, které jsme zastihli v Kurdském občanském sdružení v Praze. 4 pocházeli z Turecka, 1 ze Sýrie a 1 z Iráku. Polostrukturovaný rozhovor místy přecházející do volného vyprávění byl metodou, která nás při této praktické části provázela.

Jalal - (50 let), narodil se ve městě Van, které leží u východního břehu jezera Van v Jihovýchodní Antolii v Turecku. **Mustafa** - (43 let) Diyarbakir, Turecko. **Muhan** - (47 let) Ofköy, Turecko. **Rashid** - (38 let) Donumlu, předměstí Diyarbakiru Turecko. **Ziad** - (29 let), Al Hasakah, Sýrie. **Chalíl** - (41) Arbil hlavní město - Irácký Kurdistan.

1. Vyhovuje vám současná míra autonomie? Jakého stavu byste v tomto ohledu chtěli dosáhnout?

- Chalíl z Iráckého Kurdistanu je rád, že žije na území, kde je autonomie. Je to pro něj pozitivní skutečnost, ale snem každého Kurda je Velký Kurdistan, který by byl samostatným státem pro všechny Kurdy.
- Muhan říká, že někteří říkají, že samostatný Kurdský stát nejde. On však argumentuje státem Izrael. Zničeho nic zde po válce došlo k možnosti zřízení státu pro Židy. I když jsou zde problémy, je to určitě pro každého žida velká věc.
- Jalal si myslí, že v Turecku by měla být autonomní oblast a ostatní turečtí Kurdové se s ním ztotožňují. Myslí, že kdyby tomu Turecko nebránilo, bylo by to možné.
- Mustafa říká, že turečtí představitelé se nechovají tak, jak by se měli chovat muslimové. Měli by s nimi mluvit jako se sobě rovnými muslimy. Etnický aspekt by zde neměl být vůbec brán v potaz. Víra by podle něj měla překonávat národnost.

2. Zažili jste ve své vlasti nějaké formy diskriminace kvůli vaší kurdské národnosti?

- Chalíl utekl z Iráku ještě za režimu Sadáma Husajna. V médiích se o Kurdech samozřejmě nemluvilo, a jeho osobně se to také nedotklo. Ale tušil, že režim je proti Kurdům vyhrazen. Každý kdo tuto dobu nějakým způsobem zažil se shoduje s názorem, že zde panovala atmosféra strachu.
- Turečtí Kurdi se s určitými prvky diskriminace setkali zákonitě, vzhledem k situaci v Turecku. Rashid utekl z Turecka v roce 1999 jako poslední z respondentů. Mustafa je diskriminován už od svého narození, protože mu rodiče nemohli dát kurdské jméno. Což je dodnes v Turecku a Sýrii zakázané. Měl se jmenovat Serdest po dědečkovi. Jalal vzpomíná, že když byl dítě nemohl mluvit ve škole kurdsky.
- Ziad konstatuje, že v Sýrii je to prakticky stejné jako v Turecku.

3. Co považujete za hlavní atribut své etnicity a proč?

- Všichni respondenti se shodují na tvrzení, že Kurdi drží slovo, a že pro Kurda je největší potupa

ztratit čest.

- Ziad říká, že být Kurd znamená mít úctu k Bohu, rodině a svému národu.
- Pro Rashida být Kurd znamená svázanost tradicí, a je to pro něj důležitější než život. Do Turecka by se vrátil, ale je zde jen kvůli bezpečnosti pro jeho rodinu.

4. Jak vnímáte současnou situaci v arabském světě, například v „Syrském“ a Iráckém Kurdistanu?

- Jalal říká, že zejména v Sýrii by jakákoliv změna byla lepší, než to co se děje teď. Horší už to být nemůže. Kurdové jsou na tom v současnosti skoro hůře než v Turecku.
- Ziad se chytá názoru o změně v Sýrii a prohlašuje, že kdyby skutečně došlo v Sýrii ke změně, chtěl by se vrátit.
- Chalíl nemá v současnosti moc informací o Iráku, občas čte kurdské blogy a na nich rozpoznává zejména kritiku zkorumpovanosti současné vládnoucí strany.

5. Jak vnímáte současnou azylovou politiku ČR?

- Bratranec kamaráda Mustafy žádá o azyl v ČR. Přijel loni v srpnu a od té doby čeká v přijímacím středisku v Ruzyni. Situace se prý záhadně protahuje.
- V 90. letech byla Česká republika ke Kurdům a celkově menšinám otevřenější. Chalíl přišel do ČR kvůli válce v Perském zálivu.
- Jalal nežádal o azyl, má manželku Češku.
- Muhan získal azyl v roce 1997, Mustafa 1998.
- Jalal chápe, že země nemůže přijímat všechny, ale souhlasí s tím, že se podmínky azylové politiky od 90. let zhoršily.
- Mustafa prohlašuje, že kurdové, kteří jsou v táborech mají silný vztah ke své zemi. Odcházejí prakticky jen tehdy, když jim útlak příliš komplikuje život. Jeho bratr býval členem strany HADEP a v důsledku jeho politické angažovanosti na to doplácela celá rodina.

6. Slyšeli jste o medializovaném případu kurdské rodiny z uprchlického tábora v Kostelci nad Orlicí? Víte něco o podmínkách v tomto uprchlickém táboře?

- Jalal o té kauze slyšel. Říká, že je to těžké, ale musí se přizpůsobit zemi, pro kterou se rozhodli.
- Mustafa byl v Ruzyni a přišlo mu, že tam mají málo místa.
- Ziad si myslí, že se celková situace související s azylovou politikou příliš nezlepší. Naopak. V důsledku situace v arabském světě je možné, že bude uprchlíků spíše přibývat.

Závěr

Kurdové jsou největším etnikem, které nemá svůj vlastní stát. Jistou nadějí je pro něj pouze autonomní oblast na severu Iráku. Ovšem jakékoli snahy Kurdů o osamostatnění soustavně hatí Sýrie a zejména Turecko, které ostře vystupuje i proti autonomizačním snahám Kurdů i mimo své území. Z důvodů těchto represí prchá mnoho Kurdů do zahraničí, zejména do Německa. Kurdové, se kterými jsme dělali rozhovor, se samozřejmě o osudy svých krajanů stále zajímají a stále se nevzdávají snu o Velkém Kurdistanu. V jejich promluvách je patrná jistá averze proti vládním představitelům Sýrie i Turecka.

Zajímají se také o osudy Kurdů, kteří se snaží získat azyl v České Republice nyní. Ke své nové vlasti mají velmi kladný vztah, snaží se přizpůsobit místním podmínkám a v rámci činnosti Klubu česko-kurdského přátelství by chtěli seznamovat místní obyvatele se svou kulturou a upozorňovat Čechy na svůj boj o samostatnost.

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - **Hospodářská a kulturní studia (HKS)**

Permanent link:

https://www.hks.re/wiki/kurdove_dnes_imalauf_holub

Last update: **29/05/2024 19:37**

